

Mūsų jubilatai

DOC. JUVENCIJUI LAPEI – 80

Per 50 procentų dabar Lietuvoje turinčių psichologo diplomą asmenų teko studijuoti „prie Juvencijaus Lapės“ – kai jis kartu su prof. Alfonsu Gučiu organizavo psichologijos studijas Vilniaus universitete, vadovavo Psichologijos katedrai arba kai buvo Socialinių mokslų fakulteto dekanu Vytauto Didžiojo universitete. Įskaitant jo paties studijas, psichologijai atiduota 60 metų. Todėl prieš pradėdami glaustą pasakojimą, pirmiausia visų Lietuvos psichologų vardu sveikiname kolegą Juvencijų ne visai kuklaus jubiliejaus proga, linkime sveikatos ir visokeriopos kloties, sveikiname šeimą – žmoną, vaikus ir vaikaičius – ir linkime dar ilgai būti vyru, tėvu ir seneliu.

Gimė J. Lapė 1925 metų rugsėjo 13 dieną Degėsių kaime (Utenos apskritis), kaip teigia pats jubilatas, – „ant Šventosios upės kranto malūne“. Baigęs Kauno 9-osios vidurinės mokyk-

los septynias klases, įstojo į Kauno mokytojų seminariją, kurią 1946 metais baigė ir kartu įgijo bendrąjį vidurinį išsilavinimą. Tais pačiais metais pradėjo studijuoti psichologiją Vilniaus universitete. Tačiau tą patį rudenį psichologijos studijų programa buvo nutraukta. 3–5 kursų studentams buvo leista baigti studijas, o 1 ir 2 kurso studentams buvo pasiūlyta išsiskirstyti po kitus fakultetus. J. Lapė traukė chemija, tačiau semestras buvo įpusėjęs, atsilikta iš daugelio dalykų (tarp jų ir karinio mokymo), todėl buvo nuspręsta tęsti psichologijos studijas Vilniaus pedagoginiame institute. Čia psichologija buvo studijuojama kartu su kitu dalyku (pedagogika, lietuvių kalba, logika). Juvencijus pasirinko psichologiją su pedagogika. Tarpais tarp studijų arba derindamas studijas su darbu J. Lapė dirba Vilniaus kurčėnų mokykloje, preparatoriumi Pedagoginiame institute, kuriam laikui palikęs studijas vyksta į Klaipėdos sritį kurti kurčėnų mokyklos. Pusmetį pabuvęs Klaipėdos srities švietimo inspektoriumi, tokią mokyklą įkuria Rusnėje, metus pabūna jos direktoriumi, dar vienerius metus vadovauja Varnių vidurinei mokyklai, o 1953 metais J. Laužiko pakviečiamas dirbti į Vilniaus pedagoginį institutą. Eksternu išlaiko valstybinius egzaminus ir gauna sudvejintą psichologo ir pedagogo diplomą. Iki 1958 metų dirba J. Laužiko vadovaujamoje Pedagogikos katedroje (dėstė *pedagogikos istoriją*, vadovavo pe-

dagogikos praktikoms), kurį laiką buvo Pedagogikos fakulteto dekanu.

1958 metais įvyko didelis J. Lapės – dėstytojo ir tyrėjo – karjeros pokytis: Vilniaus universiteto Psichologijos katedros vedėjas A. Gučas pakviečia Juvencijų Lapę į aspirantūrą (būtent tais metais leidžiama atidaryti psichologijos aspirantūrą Vilniaus universitete). Taigi Juvencijus Lapė tampa pirmosios psichologijos aspirantūros Lietuvoje pirmuoju aspirantu (tai atitinka dabartinę doktorantūrą). Baigęs aspirantūrą pradėjo dėstytojauti (pradžioje vyr. dėstytoju, nuo 1966 m. – docentu). Taigi docento pareigos turėtos apie 40 metų. Vadovaujamas Vekerio, 1962 metais apgina mokslo kandidato disertaciją (atkūrus nepriklausomybę nostrifikuotą į daktaro disertaciją) tema *Vaizdo formavimas regėjimu ir lytėjimu*.

Niekas nesuskaičiuos kiek, tačiau visi buvę kolegos paliudys, kad J. Lapė daug laiko ir jėgų atidavė psichologijos mokslo ir studijų organizavimui: kartu su prof. A. Guču „prastumia“ psichologijos studijas Vilniaus universitete (tai padaryti nebuvo taip jau lengva – studijų atidarymą, uždarymą ir programas tvirtindavo sąjunginė Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija). 1969 metais J. Lapė (neskaitant prof. A. Gučo) tampa pagrindiniu naujos studijų programos dėstytoju ir pirmojo psichologų kurso kuratoriumi. Organizaciniais gebėjimais prisideda prie Specialiosios psichologijos laboratorijos atidarymo. Jo iniciatyva nuolat tobulinama psichologijos studijų programa, kuri pamažu iš darbo psichologijos virsta bendrąja psichologija, vėliau suskilusia į tris dabartines psichologijos magistrantūros specializacijas. O kiek laskyta pas prorektorius ir rektorių dėl studentų ar net dėstytojų problemų, ieškota užtarimo. Ištisas dešimtmetis (1975–1986) atiduotas vadovauti Psichologijos katedrai, dar vienas dešimtme-

tis (1990–1999) – psichologijos ir kitų socialinių mokslų studijoms organizuoti Vytauto Didžiojo universitete (pabūta ir Psichologijos katedros vedėju, ir Socialinių mokslų fakulteto dekanu). 1999–2002 metais J. Lapė docentauja Lietuvos teisės universitete. Jo vadovaujami aspirantai G. Butkienė, M. Rubaževičienė, T. Jovaiša, I. Vanagienė sėkmingai apgynė psichologijos mokslų kandidato disertacijas.

J. Lapė aktyviai talkininkavo organizuojant Lietuvos psichologų draugiją, nuolat buvo jos tarybos narys, daug metų – Sąjunginės psichologų draugijos tarybos narys. Didžiausias krūvis būtent J. Lapei tekdavo organizuojant tradicines Pabaltijo respublikų ir Lietuvos psichologų konferencijas.

Galbūt organizacinio (dabar sakytume – vadybinio) darbo apimtys neleido J. Lapei plačiau reikštis tyrimų ir publikacijų srityje. Ir visgi parašyta kelios dešimtys straipsnių suvokimo, darbo ir inžinerinės psichologijos klausimais, trys mokomosios priemonės (*Darbo psichologijos bruožai* (1975); *Inžinerinė psichologija* (1986), *Mano alma mater* (1981, 1982), vadovėliai *Darbo psichologija* (1980), *Psichologijos įvadas* (2003).

Apie J. Lapės interesų platumą byloja jo skaityti kursai: *Psichologija, Bendroji ir teisės psichologija, Pedagogikos istorija, Darbo psichologija, Inžinerinė psichologija, Eksperimentinė psichologija, Pažinimo procesai: dėmesys ir atmintis, Asmenybės psichologija, Darbo ir bendroji psichologija* (ekonomistams).

Padaryta daug – matomo ir nematomo darbo. Apie pastarąjį gali paliudyti buvę ir dar dirbantys keturių universitetų bendradarbiai. Neabejojame, jog visi jie prisideda prie šio sveikinimo.

„Psichologijos“ žurnalo redkolegija